

S. Kamiński

"Typy filozofii", S. Kamiński,
"Roczniki Filozoficzne" T.12 (1964) :
[recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 1/1, 286

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kamiński S.

Typy filozofii, „Roczniki Filozoficzne” XII (1964) z. 1. 5—16

Autor artykułu przedstawia systematycznie i syntetycznie ujętą typologię różnych koncepcji filozofii. W procesie typowania wyróżnić można takie czynności jak: ustalenie znaczenia terminu „filozofia”, dobór odpowiednich zasad typowania, oraz wyróżnianie, w oparciu o przyjęte zasady, głównych działów typów poznania filozoficznego.

Terminu „filozofia” autor używa tu w bardzo szerokim znaczeniu, mianowicie przez filozofię rozumie poznanie zmierzające do ostatecznego (najgłębszego) wyjśnienia całego świata w jego podstawowych aspektach. Jako zasady typowania przyjmuje następujące:

1. Ogólny i zasadniczy punkt widzenia jest epistemologiczny. Typy więc poznania filozoficznego rozróżnia się najpierw ze względu na jego stosunek do aprioryzmu i empiryzmu oraz irracjonalizmu i racjonalizmu. Są to główne kierunki w teorii poznania.

2. Dopelniając powyższą zasadę typowania, bierze się również pod uwagę relację filozofii do poznania naukowego oraz, w miarę możliwości do poznania religijnego.

3. Obok porównania poznania filozoficznego z wyjaśnianiem naukowym i religijnym... wskazuje autor na różnorodność przedmiotów formalnych filozofii, jako zasadę oraz różnorodność przedmiotowych celów poznania filozoficznego. Uwzględnia również w roli zasady metodę. Na podstawie powyższych danych wyróżnia pięć zasadniczych działów typów poznania filozoficznego: I typ irracjonalne, II. racjonalne i zarazem aprioryczne, III. typy racjonalne i empiryczne (co najmniej genetycznie) ale różne od naukowego, IV. typy będące podstawą, uogólnieniem lub syntezą empiryczno-naukowego poznania oraz V. racjonalno-empiryczne metapoznanie. Każdy z wyliczonych działów typów poznania zmierza do ostatecznego wytłumaczenia rzeczywistości w jej podstawowym aspekcie. Stąd każdy stanowi obszerny zbiór, który się daje dalej klasyfikować. Uwzględniając przeto stopnie „natężenia”: irracjonalizmu, racjonalizmu i empiryzmu oraz rozamitność przedmiotów i celów wyjaśnienia, autor studium „Typy filozofii” otrzymuje w wyniku podziału, jako człony, nowe grupy typów filozofii, które zestawia w następującej kolejności.

I. Nie podlegające rozstrzygalności empirycznej i racjonalnej najgłębsze wejrzenie poznawcze w sprawy istotne.

1. Zbliżona do estetycznej i religijnej kontemplacja natury świata i sensu życia ludzkiego.

2. Pozanaukowe (a raczej ponadnaukowe) poznanie specyficzne prawd najbardziej podstawowych.

II. Aprioryczna (konstrukcyjna) spekulacja na temat koniecznych i najogólniejszych zasad wszelkiego bytu

1. Teoria związków między ideami

2. Teoria rozwoju idei (ducha, absolutu, jaźni)

3. Formalna (hipotetyczno-dedukcyjna) teoria przedmiotów — abstraktów.

III. Racjonalnie rozstrzygalne wyjaśnienie w świetle ostatecznych racji, dotyczące